

CO DĚLÁ GALERIE PRO VEŘEJNOST

STANDARDIZOVANÉ VEŘEJNÉ SLUŽBY - zákon o sbírkách muzejní povahy definuje pro veřejná muzea čtyři typy standardizovaných služeb, které lze omezit pouze z důvodů a způsoby uvedenými v zákoně.

- standard územní dostupnosti – *ten je naplněn existencí galerijní sítě se sbírkami registrovanými v centrální evidenci MK ČR;*
- standard časové dostupnosti – *galerie a muzea jej naplní dodržáním těchto podmínek:*
 - zpřístupnění sbírky prostřednictvím galerijních výstav se stanovenou návštěvnickou dobou v každém kalendářním roce – *standard je splněn zpravidla existencí dlouhodobé expozice z vlastních sbírek a organizací výtvarných výstav ze sbírkového materiálu galerií v galerijní síti, které jsou přístupné alespoň 5 dnů v týdnu a návštěvní doba je oznámena veřejnosti;*
 - každoroční pořádání sbírkových programů využívajících vlastní nebo cizí sbírkové předměty pro veřejnost i její specifické návštěvnické skupiny (např. pro děti, seniory, osoby se zdravotním postižením) – *dnes již každá galerie připraví do roka alespoň dva programy ke své expozici nebo sbírkové výstavě;*
 - zpracování informací o činnosti galerie ve výroční zprávě – *také tuto část standardu galerie pravidelně naplňují a výroční zprávy zveřejňují na svých webových stránkách;*
 - průběžné poskytování informací o sbírce, připravovaných výstavách, muzejních programech a vlastní ediční činnosti – *tuto část galerie naplňují jak vydáváním alespoň dvou katalogů nebo jiných tiskovin ke svým výstavám a expozicím ročně, tak průběžně doplňovanými informacemi na svých webech, ale i společným projektem RG ČR – „Registr sbírek výtvarného umění“ – OGV v Jihlavě byla jednou z prvních galerií, která do tohoto systému i na svých webových stránkách uveřejnila úplný digitální katalog sbírky;*
 - zpracování odborných posudků, expertíz a stanovisek v oborech své působnosti – *naplňování této části standardu vychází jednak z požadavků veřejnost a jednak z možnosti personálního obsazení, ale i technického vybavení konkrétní galerie, v mezích těchto možností je standard naplňován;*
- standard ekonomické dostupnosti – *je naplněn poskytováním diferencovaného vstupného galerie podle svých ceníků poskytují zlevněné, skupinové a volné vstupné a vyhledávají dny s úplným volným vstupem pro všechny návštěvníky;*
- standard fyzické dostupnosti - *je odstraňování architektonických a jiných bariér, pokud to stavební podstata příslušné nemovitosti dovolí nebo to není z jiných závažných důvodů vyloučeno;*

památkový charakter budov, v nichž galerie sídlí významně (většinou negativně) ovlivňuje naplnění tohoto standardu, galerie se proto snaží vyvážit tyto nedostatky specializovanými programy nebo zveřejňováním více informací s dálkovým přístupem.

VÝSTAVNÍ PROGRAMY GALERIÍ

Galerie – muzea výtvarného umění plní jako jediná kulturní instituce dvojakou funkci sbírkové instituce i zprostředkovatele živého umění. Tato role pro živé výtvarné umění (= místo pro aktivní diskurs současného umění, v rámci níž plní galerie obdobné interpretační funkce jako divadla nebo koncertní sály) je veřejností od všech typů galerií stále očekávána. V rámci povinností plynoucích ze sbírkového zákona však nebyla tato veřejná služba galerií identifikována a není proto dostatečně finančně zajištěna. Členské galerie RG ČR přesto ročně připraví cca 200-250 výstav živého umění, které poskytují veřejnosti možnost systematického kontaktu s výtvarným uměním garantované kvality.

Organizace galerijní výstavy je finančně náročnější (právě vzhledem k vyšším požadavkům na ochranu uměleckých děl, pojistným cenám promítnutým do nákladů na transporty, pojištění a zabezpečení, i poplatkům plynoucím z autorského zákona) než většina vlastivědných nebo přírodovědných muzejních výstav, které pracují zpravidla s typově zastupitelnými nebo regionálně dostupnými sbírkami. Časově i finančně náročnější je také interpretace uměleckých děl z důvodu

většího „rozptýlení“ sledovaného problému v ostatních veřejných i soukromých sbírkách. Komparace výtvarného umění vyžaduje specializované znalecké dovednosti kurátora a spolupráci s restaurátorem, aby nedocházelo galerijními výstavami k legalizaci falz a tím k negativnímu ovlivňování trhu s uměním. Muzejní standardy je třeba dodržovat i v případě výstav od žijících autorů, protože profesionální muzeum musí uplatňovat stejný, ne-li přísnější, postup k cizímu majetku jako ke svým sbírkám. Standardů, které ovlivňují organizační přípravu výstavy je tolik, že se v muzeích na západě od 80. let 20. století vyvinula nová funkce tzv. „registrara“, který je profesionálně schopen tyto standardy uplatňovat a sledovat jejich průběžné změny, které souvisí zejména s proměnou legislativy. Galerie v ČR, které se chtějí zařadit do mezinárodního kontextu, musí s touto funkcí ve své organizační struktuře také počítat.

INTERPRETACE UMĚLECKÝCH SBÍREK A GALERIJNÍ PROGRAMY

Edukační (vzdělávací) práce a zpřístupňování sbírek a výstav výtvarného umění v rámci galerií (muzeí umění) – art education – je mladý, ale celosvětově rychle se rozvíjející obor, který doposud nemá v ČR jasně definované systémové základy.

Odborníci pro „art education“ musí mít nejen pedagogické znalosti, musí se orientovat v historii umění, případně aktuálních trendech současného umění, výhodou jsou i praktické umělecké dovednosti, neboť veřejnost v galeriích hledá nejen poučení z oblastí umělecké historie a výkladu současných trendů umění, ale také různé specializované umělecké kurzy, které podporují rozvoj kreativity.

Neexistence standardů pro edukační práci v českých muzeích výtvarného umění se promítá zejména do horšího materiálně technického vybavení těchto pracovišť a často i jejich personálního a finančního poddimenzování, přestože těžiště činnosti muzeí se v 21. století obecně posouvá od pouhého vystavování k aktivní práci s veřejností a jejími různými cílovými skupinami, což se stává středem zájmu každého současného muzea.

Expozice a výstavy výtvarného umění v galeriích vytvářejí jinak nenahraditelný prostor pro přímý styk veřejnosti s kvalitními uměleckými originály. Galerijní programy pak představují nástroje pro zvyšování estetické citlivosti a kultivace společnosti, které jsou založeny na významné roli umění při rozvoji lidské kreativity a vzdělávání. Členské galerie RG ČR ročně připraví okolo 1 300 různých interpretačních a vzdělávacích programů ke svým výstavám, ale jen na některé lze vztáhnout ty nejvyšší mezinárodní standardy „art education“.

V řadě míst však galerie plní i roli zprostředkovatele dalších kulturních aktivit, takže organizují koncerty, klasická divadelní představení či připravují filmové projekce, aby zvýšily dostupnost kultury ve svém regionu a přispěly k všeobecné participaci lidí na kulturním dění a jejich individuálním přínosu pro ně, ale zároveň se tím pro veřejnost ještě více znejasňují hranice mezi posláním a veřejnými službami jednotlivých typů galerií a možnostmi jejich profesionálního naplnění.